

Nu & Då

FÖR MEDLEMMAR I VÄSTERVÅLA (SOCKEN) HEMBYGDSFÖRENING

"För en levande landsbygd med känd historia"

4-2018 Årgång 2

År 2018 går nu till ända

Som vanligt var det väldigt vackert och stämningsfullt vid och i Västervåla kyrka på Allhelgonahelgen. Mörkret hade börjat falla när jag tände ljus för mina föräldrar i Minneslunden. Jag mötte flera bekanta och vi småpråkade lite om tider som gått och om hur mycket fina minnen som väcks en helg som denna. Nästa grav att få en liten utsmyckning, ljus och tacksam eftertanke var Eta och Gösta Lindsogs. Eta var mammas väninna och hon gick tyvärr bort alltför tidigt i kräfte, som man sa på den tiden. När min syster döptes 1956 var Eta hennes gudmor. Eta var sjuk redan då och mamma besökte henne ofta medan jag som 6-åring fick följa med "farbror" Gösta till Bromsbo skola där han var folkskolelärare. Gösta har för övrigt skänkt skulpturen Maria och Jesusbarnet som hänger i nischen vid dopfunten i kyrkan. Efter Etas bortgång flyttade Gösta till Småland där han utbildade sig till präst. Han valde senare att återförenas med sin Eta och vilar nu i Ängelsberg vid sin hustrus sida.

Foto: Lollo Horn

Sist, men inte minst, lade jag blommar och tände ljus på lilla Emelies grav. I höstnumret 2017 skrev jag att Hembygdsföreningen "adopterat" graven och två föreningsmedlemmar renoverade det vackra gjutjärnskorset som hennes far, siste masmästaren i Trummelsberg, tillverkade till minne av sin unga dotter. Det vore trevligt om vi medlemmar, som har möjlighet, i framtiden hjälps åt att minnas henne och hedra hennes skicklige far på framtida allhelgonahelger med ljus och lite dekoration.

Lollo Horn

Rättelse

Pga dubbelbokning har kyrkan ändrat datum för Adventsgudstjänst på Hembygdsgården. Datumet är söndag den 2 december kl 13.00 och inget annat! Föreningen bjuder på glögg och pepparkaka samt kaffe med dopp. Dessutom blir det lotteri på en julgran och auktion på ytterligare en vilka skänkts till föreningen av Anders Olsson. Varmt välkomna

Efterlysning

Inför nästa års utställning letar vi, som jag skrev i förra numret, efter gamla kvinnoarbetsredskap såsom knyppeldyna, skyttlar till frivoliteter, stoppdynor och annat som finns i dina gömmor. Vi vill även kunna visa alster såsom spetsar, hemvävda, broderade lakan, dukar m.m. Har du kvar stoppade strumpor och lappade kläder så är det också väldigt intressant. Om du inte vill donera föremålen är vi tacksamma om vi får låna dem under sommaren 2019. Kontakta mig i så fall (se sidfot). Varmt tack till er som redan hört av sig och vill bidra till att även utställningen sommaren 2019 blir lyckad.

Nästa nummer

planeras utkomma inför årsmötet i mars 2019.

Vårt 1900-tal i juletid

Julgranen

Att ta julgran, det är som så mycket annat här i livet lättare sagt än gjort. Det är faktiskt en hel vetenskap. För den oinvigde låter det bara trevligt. Tänk att få gå omkring i snömjuk vinterskog, där små harpaltar skutta omkring och titta nyfiket på en, där domherrarna hänga i klasar i gnistrande träd och där granarna stå raka och fina i skogsgläntorna och bara vänta på att bli fällda av yxan för att sedan bäras hem i triumf och sättas i en fot!

Det kan väl inte vara annat än behagligt. Men varje sak har som bekant två sidor. När man kommer ut i skogen brukar man få irra omkring som en osalig ande och med vansinne i blicken spana efter något som med god vilja skulle kunna kallas julgran. Som sådan duger nämligen inte vilken gran som helst. Den skall vara lagom hög, den får inte vara för gles, men heller inte för tät. Grenarna får inte vara för veka, men de får inte heller peka rakt upp i skyn. Kort sagt, det är ett helt litet, helsike att hitta ett träd som vinner familjerådets gillande.

I år sparade jag så länge som möjligt med att gå ut och hugga granen . . .

Ägare: Johan Ahlén

. . . Efter en timmes sökande bland miljoner granar kommer jag tillbaka till utgångspunkten, och där, där står naturligtvis idealgranen! Lagom hög, lagom tät, lagom styva grenar. Men traditionen fordrar ju att man skall *leta* en julgran, det passar sig

inte, att man hittar en direkt.

Och, så hugger jag den och vandrar hemåt . . .

Åja, säger familjerådet. Fast den kunde ju förstås ha varit en aning högre. Och så litet tätare. Och det hade nu inte skadat, om grenarna hade varit lite styvare . . .

Nästa år skall jag hugga en granstam. I lagom längd. I den skall jag borra hål. Och i den skall jag sätta grangrenar. Lagom styva. Nästa år skall jag alltså inte hugga någon julgran. Jag skall hugga julgransris i stället.

Men det kanske inte är så roligt.

Hugo Ahlén, Julen 1942

Stöpardamer i VästerVåla

Nu har julförberedelserna börjat på allvar. Under onsdagen stöptes det 500 ljus hos Liljas i Björkhem, VästerVåla. Det var tionde året åtta damer från trakten samlades där för ljusstöpning, en ljusstöpning efter mycket bestämda regler. Tillvägagångssättet vid själva stöpningen är detsamma hemma hos Alice Lilja som på andra ställen. Man blandar ihop och smälter gamla ljusstumpar, paraffin och bivax och sedan doppar man upprepade gånger ljusvekar, som hänger på en stång, ner i smältan. Så till detaljerna. Man köper inte ljusvekarna, man tvinnar dem själv. En praktisk lösning med en gammal handvevad spolmaskin och en klädnypa gör det hela till en enkel och rolig sysselsättning. En hel dag behöver man för tillverkning av de 500 ljusen. Det gör 5000 ljus under de tio år man hållit på.

Några av ljusstöparna i Väster Våla i arbetstagen. Fr. v. Alice Lilja, Agnes Jansson, Margareta Eriksson, Hjördis Gustavsson och Ulla Andersson.

Under hela tillverkningsproceduren, från det man trär upp vekarna på stången och doppar dem så många gånger att lagom mycket stearin fastnar på dem, till dess man avslutar med att för hand gnida ljusen släta och vackra gäller det att hålla tand för tunga. Tala får man men det är absolut inte tillåtet att prata illa om någon människa. Gör man det blir ljusen av dålig kvalitet. En annan regel: Man får inte tända något av ljusen förrän hela tillverkningen är avklarad. Vid det traditionella ljusstöparkaffet bör man alltså tända fjolårets alster. Dagen före "stora ljusstöpardagen" tillverkade våladamerna 100 ljus till pensionärsföreningen att användas till försäljning. De 500 man gjorde på onsdagen skall räcka året om för de åtta producenterna. VästerVåla-damerna får alltså 60-talet ljus var. Och vad kostar de? Ja, var och en har investerat 17 kr och 72 öre plus arbetet förstås. Men det är ju bara roligt.

VLT, december 1964

Vårt 1900-tal

Från vänster: Erik Gallon, Thure Östling, Lars Lilja, Birger Larsson, Beth Söderkvist, Mats Söderkvist och Holger Andersson
Fotot hänger som tavla i Sörby skola med texten: "Nu ska taket på"

Sörby skolas historia, forts från föregående nummer.

Senare har en ljudanläggning, med tillhörande hörselslinga, installerats för c:a 14 000:- kronor. Medel till denna har kommit i form av bidrag från föreningarna samt ett anslag från kommunen.

I början av år 1995 ringde dåvarande Kultur och Fritidsförvaltningens chef, Erland Elmstedt, och ville komma för att titta på Sörby skola. Vid efterföljande besök framkom, att kommunen ville avhända sig skolan och hade som alternativ att ev. bygga om skolan för barnomsorgsverksamhet, eftersom "dagiset" i Engelsberg var utdömt och drevs på dispens. Då skulle även lägenheten ingå. Kostnaden för ombyggnaden beräknades till mellan 1,5 -2 milj kronor. Då beslutades i stället, att skolan skulle avyttras. Den 27 juni 1995 tillskriver Björn Wockelberg undertecknad och meddelar, att kommunstyrelsens arbetsutskott givit honom i uppdrag att diskutera med "gårdsrådet" för Sörby skola om skolans framtida förvaltning.

Den 4 sept 1995 samlades berörda föreningar tillsammans med Björn Wockelberg för att diskutera skolhusets framtid. "Gårdsrådet" håller fast vid att kommunen även i fortsättningen skall äga skolan och att allt skall vara som tidigare. Björn W. återvände med vårt ställningstagande. Sedan följde ett antal

kontakter både muntliga och skriftliga. Den 14 jan 1997 träffades föreningarna för att diskutera ett ev. övertagande av byggnaden. Våra önskemål för ett övertagande blev bl a att isbanan skulle hållas i skick som hittills och att skorstenen skulle repareras. Samtidigt anhölls om ett bidrag på 60-70 000.- kronor för andra nödvändiga reparationer.

Den 6 mars 1997 kallades representanter för föreningarna till Fagersta kommun för att ta del av kommunens förslag. Förutom undertecknad deltog Henning Söderman och Jonas Svärd. Från kommunen deltog Kjell Ohlsson och Björn Wockelberg. Våra önskemål uppfylldes endast till en del: skolan överläts utan kostnad samt med ett kontantbidrag på kr 30 000:-. Efter en stunds diskussion insåg vi, att det inte fanns mer att hämta och godtog kommunens bud.

Den 2 juni 1997 bildades Föreningsalliansen Sörby skola bestående av Engelsbergsbygdens intresseförening, VästerVåla hembygdsförening, Logen 236 Stjärnan av IOGT-NTO, VästerVåla pensionärsförening samt VästerVåla gymnastikförening. Övertagandet från Fagersta kommun dateras till den 1 juli 1997. Föreningsalliansen Sörby skola har under 1997 blivit medlem i Bygdegårdarnas Riksförbund.

Åke Söderkvist, Januari 1998

Årets sista sida

Till Minne

En tidigare mycket aktiv och drivande ordförande i Hembygdsföreningen har under året gått ur tiden, alldeles för tidigt och långt innan hans livsgärningar var uttömda. Jonas Swärd ägde och drev, tillsammans med sin hustru Marie, i många år Odensnäs. De bjöd på en unik miljö och många fina event, bl.a. klassiskt julbord i traditionellt och elegant julpyntade matsalar och salong.

Våra tankar är med Marie och vi minns Jonas som en god vän, en glad gamäng och en mångfacetterad människa som nu vilar i frid.

Foto: Björn W Clasénius

Ny belysning

Inför adventsgudstjänsten den 2 december kl 13.00 har styrelsen införskaffat 3 stycken skomakarelampor som nu också monterats ovanför borden i storstugan. Äntligen har vi trivsamt belysning i stugan, tack Åsa Eriksson och Lars Ramnell som fixade detta.

Foto: Björn W Clasénius

Efter adventsgudstjänsten kommer föreningsverksamheten att avta, hembygdsgården går i vinteride för att under våren åter vakna till liv med gamla och nya aktiviteter.

Då kommer även ny belysning i Loftboden och i den lilla utställningskammaren på övervåningen i bostadshuset att vara nödvändig för fortsatt utvecklingsarbete med iordningställande av museala miljöer och visningar av kulturarven.

Men det är nästa år... nu ska vi först koppla av och varva ner under jul och nyårshelgerna. Om du har en stund över i vinter vore jag tacksam om du ville gå igenom gamla foton och minnen som skulle kunna berätta mer om livet i bygden förr, vadagsberättelser, händelser, fester, ja, vad som helst som kan få oss andra att le och minnas...

Lollo Horn

Bildgåtan

Svaret på förra bildgåtan var verkligheten så svår som vi anade, många hade både roliga och fantasifulla förslag på vad föremålet kunde vara men endast ETT rätt svar kom in.

Svaret är Sybaron, en s.k. tredje hand. Man fäster tyget i "kulan" och sträcker det så att handsömnad blir mycket enklare.

Jag har själv testat att brodera med sträckt tyg, det var myyyytycket lättare och man såg resultatet direkt. Det finns olika former av sybaroner, den vanligaste är den med en nåldyna i toppen av en träställning omgiven av flera mindre ställningar som trådrullarna sitter på.

Så till vinnaren, Hjördis Gustavsson. Varmt grattis till de TVÅ trisslotter som utlovats denna gång p.g.a. svårighetsgraden.

Dags för nästa bildgåta som nog är lite lättare. Sänd svaret till mig, Lollo, via mail: lob@varbacka.se eller sms på 070-605 35 60. Om du saknar mobil, lämna meddelande på min telefon, uppge namn och telefonnummer så du inte missar att vinna en trisslott.

Lycka till!

*God Jul
och
Gott Nytt År*

önskar

Styrelsen i Västervåla Hembygdsförening
och redaktionen för Nu & Då.

Vi ses i vår....

Lollo Horn